

Stavovi studenata nezdravstvenih studija o sestrinskoj profesiji

Iva Marinović, Mara Županić

Sažetak

Posljednjih godina, o sestrinskoj profesiji mnogo se govori. Provode se različita istraživanja u svrhu boljeg upoznavanja sestrištva i medicinskih sestara/tehničara. Poznata je činjenica da rad medicinskih sestara/tehničara najviše poznaju upravo zdravstveni djelatnici. Ipak, važno je znati koliko i drugi ljudi, koji nisu povezani s zdravstvenim kadrom, posjeduju znanja o sestrištvu i sestrinskoj profesiji. U cilju procjene stavova studenata nezdravstvenih studija o sestrinskoj profesiji provedeno je istraživanje na uzorku od 236 ispitanika - studenata nezdravstvenih studija. Istraživanje je provedeno strukturiranim anketnim upitnikom konstruiranim za navedeno istraživanje. Rezultati istraživanja pokazali su da se ispitanici slažu/uglavnom slažu s tvrdnjom da je sestrištvo u Republici Hrvatskoj slabo plaćeno zanimanje. Nadalje, više od polovice ispitanika se ne slaže/uglavnom ne slaže s tvrdnjom da je sestrištvo ženska profesija. U procjeni samostalnosti rada medicinske sestre/tehničara više od polovice ispitanika se slaže/uglavnom se slaže da je medicinska sestra pomoćnica liječnika dok se samo mali broj ispitanika ne slaže s navedenom tvrdnjom. U procjeni osobina medicinske sestre/tehničara značajan broj ispitanika slaže se da medicinska sestra treba voljeti ljude. Veliki broj ispitanika slaže se da je posao medicinske sestre/tehničara stresan i naporan, te da zahtjeva mnogo znanja. Navedeni rezultati procjene stavova studentske populacije pokazuju da još postoji stanoviti dio predrasuda o sestrištvu kao isključivo ženskoj profesiji, da postoji nepoznavanje samostalnosti u radu medicinske sestre/tehničara no osobine, vještine, i zahtjevnost rada medicinskih sestara/tehničara je visoko vrednovan.

Ključne riječi: studenti, sestrištvo, stavovi, medicinska sestra

Uvod

Sestrištvo je razmjerno mlada disciplina unatoč činjenici da je njegovanje bolesnih, ranjenih, nemoćnih i siromašnih, kao oblik pomaganja, prisutno tijekom cijele povijesti čovječanstva (1). Sestrištvo, kao profesija, često je podvrgnuto stereotipima i predrasudama. Najviše se radi o stereotipu muškaraca u sestrištvu. Prisutnost muškaraca u sestrištvu proteže se kao stigma kroz cijelu povijest profesije. Medicinski tehničari su stigmatizirani zbog feminiziranosti sestrištva kao profesije u svim područjima, uključujući i poslove mentora ili nastavnika (2). U većini slučajeva, stavove nameće društvo, nažalost, negativnim prikazivanjem. Medicinske sestre su oduvijek nastojale ostaviti dobar dojam i dobro izgledati u očima javnosti i pojedinaca (3). Medicinske sestre/tehničari svojim nesebičnim radom daruju svoje znanje i vještine osobama kojima je to potrebno. U psihologiji se često kaže kako je puno lakše darovati nego primiti dar (4). Medicinske sestre svakodnevno daruju drugima sve ono znanje koje posjeduju, no postavlja se pitanje kako drugi ljudi uzvraćaju medicinskim sestrama za ono što one rade. Stavove je potrebno mijenjati. Iako to nije lagan proces, moguć je. Uz dobru edukaciju društva, te kvalitetan rad medicinskih sestara i tehničara, stavovi o sestrinskoj profesiji mogu pronaći svoje mjesto na boljoj i višoj društvenoj ljestvici. Najveći dio posla u tom procesu pripada upravo medicinskim sestrama i tehničarima koji se trebaju boriti za svoju profesiju i za što pozitivniji stav društva o sestrištvu.

Cilj

Cilj ovog rada bio je istražiti stavove studenata nezdravstvenih studija o sestrinskoj profesiji u Republici Hrvatskoj. Istraživanjem se htjelo utvrditi kakva razmišljanja o sestrištvu u Republici Hrvatskoj imaju studenti koji nisu povezani sa zdravstvenim sustavom. Dakle, cilj je bio procijeniti stavove studente nezdravstvenih studija o samostalnosti u radu medicinske sestre/tehničara te osobinama medicinske sestre/tehničara.

Metode

Sudionici

U istraživanju su sudjelovali studenti visokih učilišta u Republici Hrvatskoj koji nisu povezani sa zdravstvenim studijima.

Instrumentarij

U svrhu istraživanja, konstruiran je poseban strukturirani anketni upitnik. Upitnik se sastoji od dva dijela. U prvom, općem dijelu, ispitanici su trebali označiti spol te visokoškolsku ustanovu u kojoj studiraju. Drugi dio upitnika odnosi se na jedanaest tvrdnji o sestrinstvu u Republici Hrvatskoj, o samostalnosti medicinske sestre/tehničara te o osobinama medicinske sestre/tehničara. Ispitanici su trebali odrediti na Likertovoj skali stupanj slaganja za svaku od jedanaest navedenih tvrdnji. Na Likertovoj skali, broj 1 označava „izrazito se ne slažem“, a broj 5 „izrazito se slažem“.

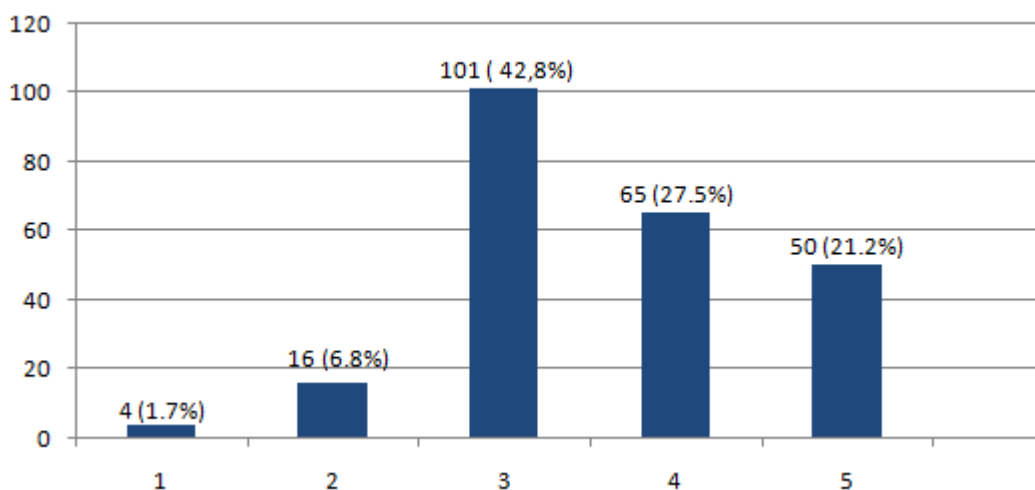
Postupak

Istraživanje je provedeno online putem osobno izrađenog upitnika. Studenti nezdravstvenih studija u Republici Hrvatskoj dobili su obavijest da je anketni upitnik u potpunosti anonimn te je svaki od ispitanika i ispitanica dobrovoljno sudjelovao u provedenom istraživanju. Vrijeme koje je bilo potrebno za ispunjavanje upitnika bile su dvije do tri minute.

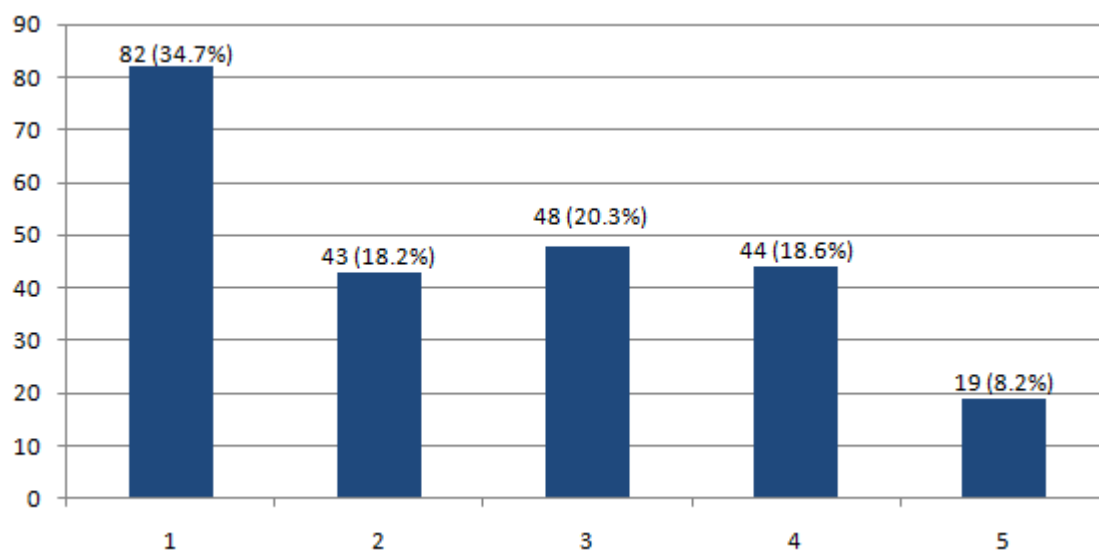
Rezultati

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 236 studenata različitih sveučilišta i visokih učilišta u Republici Hrvatskoj. Studenata ženskog spola bilo je 84,7% (N=200), a studenata muškog spola 15,2% (N=36). Najveći broj ispitanika svoje visokoškolsko obrazovanje provodi na sljedećim visokoškolskim ustanovama: Učiteljski fakultet Zagreb 18,6% (N=44), Filozofski fakultet Zagreb 13,9% (N=33), Ekonomski fakultet Zagreb 8,4% (N=20), Agronomski fakultet Zagreb 6,3% (N=15), Fakultet elektrotehnike i računarstva 6,3% (N=15), Građevinski fakultet Zagreb 4,6% (N=11), Prirodoslovno-matematički fakultet 4,6% (N=11), Pravni fakultet Zagreb 4,2% (N=10) te ostala visoka učilišta 33,1% (N=77).

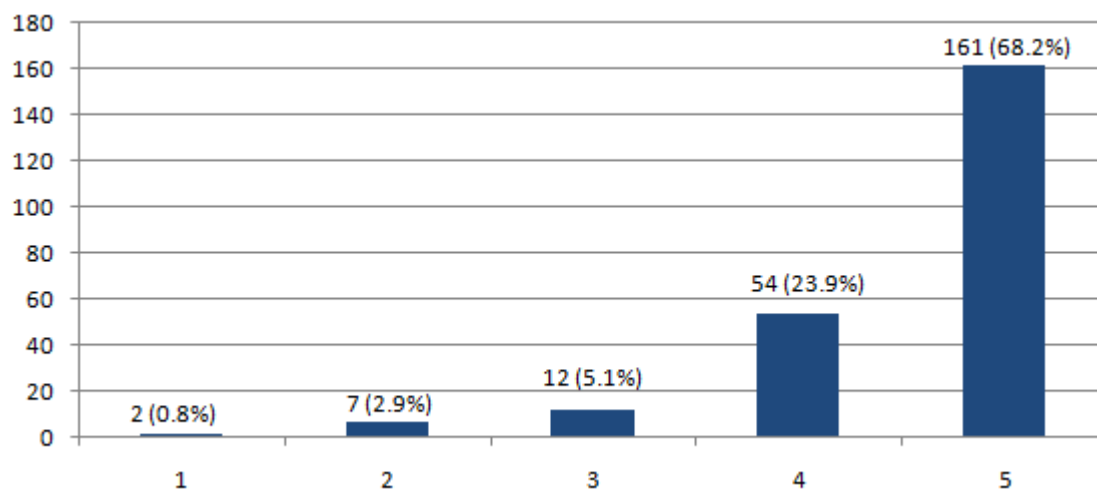
Grafički prikaz 1. Sestrinstvo je slabo plaćeno u Republici Hrvatskoj.

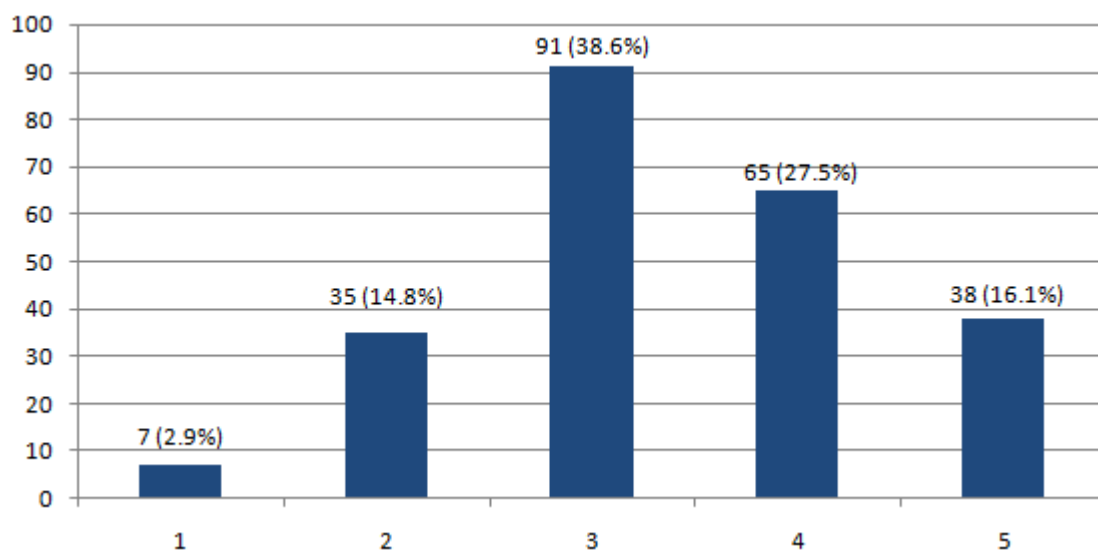
Grafički prikaz 2. Sestrinstvo je ženska profesija.

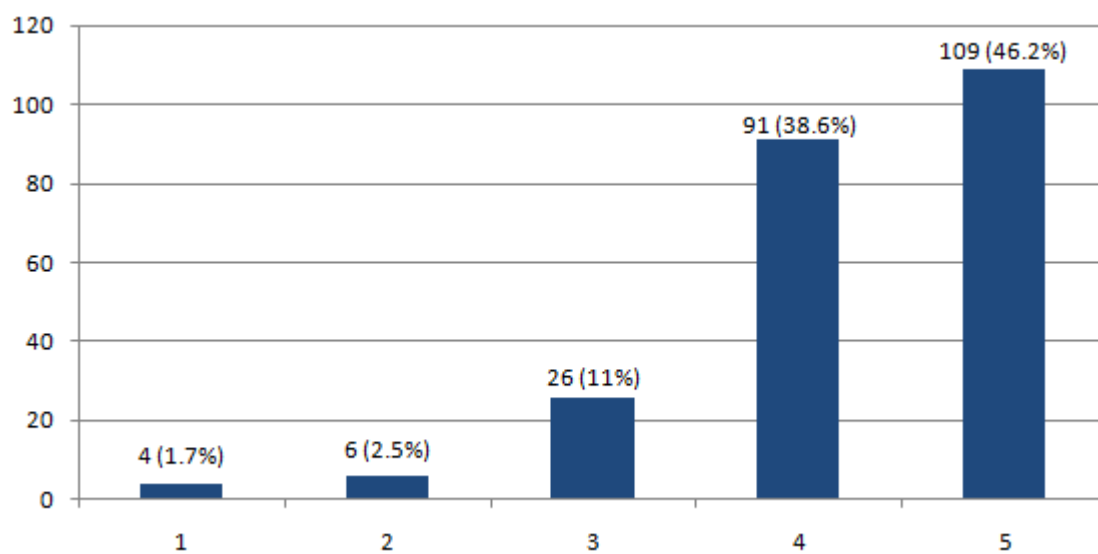
Grafički prikaz 3. Medicinska sestra/tehničar je osoba koja mora voljeti ljude.

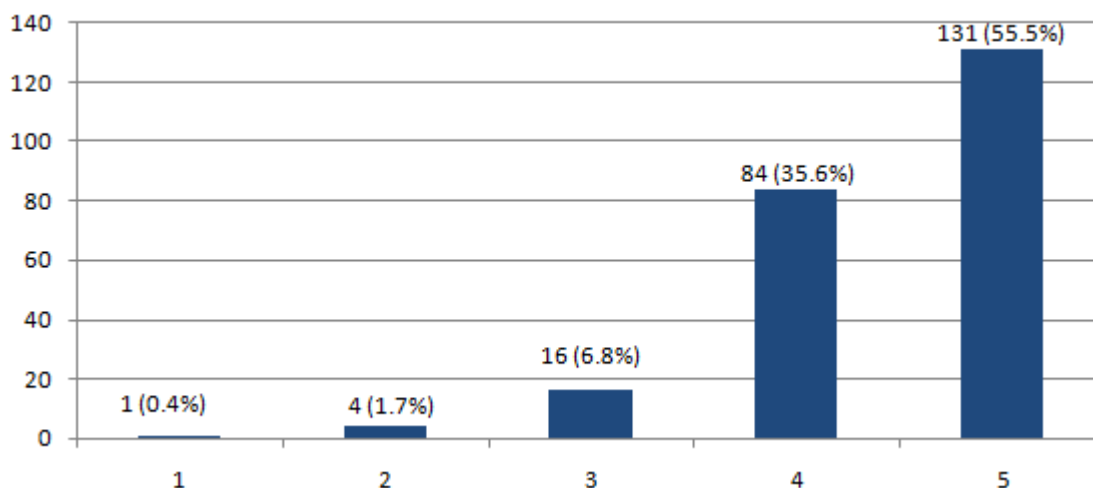
Grafički prikaz 4. Medicinske sestre/tehničari su ljubazni.

Grafički prikaz 5. Posao medicinske sestre je fizički naporan.

Grafički prikaz 6. Posao medicinske sestre zahtjeva puno znanja.

Rasprava

Rezultati istraživanja istraživanja pokazali su da se ispitanici slažu/uglavnom slažu s tvrdnjom da je sestrištvo u Republici Hrvatskoj slabo plaćeno zanimanje 48,7% (N=115), dok se 42,8% (N=101) ispitanika niti slaže, niti ne slaže s navedenom tvrdnjom. Ni jedna zemlja nema isti životni standard, no ipak u nekim stvarima mogu se usporediti. Iako postoji neka varijabilnost među zemljama, u Bugarskoj, Hrvatskoj, Danskoj, Grčkoj, Irskoj, Latviji, Litvi, Crnoj Gori i Velikoj Britaniji, radna snaga u zdravstvenoj skrbi postaje posebno osjetljiva na učinak proračunskog nestajanja povezanog s globalnom financijskom krizom (5). U Republici Hrvatskoj često je pitanje financijskog stanja sestrištva, no ipak ne postoje posebna istraživanja koja se bavi navedenim problemom.

Više od polovice ispitanika 52,9% (N=125) se ne slaže/uglavnom ne slaže s tvrdnjom da je sestrištvo ženska profesija dok 26,8 % (N=63) studenata smatra da je sestrištvo ženska profesija. Statistike pokazuju da muškarci u sestrištvu ostaju u manjini (6). Iako neki studenti sestrištva muškog spola smatraju da im njihov manjinski status donosi prednosti, drugi to vide štetnim. Prije nego što su odabrali sestrištvo kao karijeru, mnogi muškarci rekli su da su ih obitelj i prijatelji ohrabрили da razmotre liječničku ili fizioterapeutsku karijeru, premda nitko nije izvijestio da je teško pronaći informacije o programu sestrištva ili da su njihovi upiti u takve programe bili odbijeni (7).

Nadalje, 33% (N=78) ispitanika se ne slaže/uglavnom ne slaže s tvrdnjom da su muškarci u sestriškoj profesiji cijenjeni kao i žene, a 25% (N=59) ispitanika se slaže/uglavnom slaže s istom tvrdnjom. Niti se slaže, niti se ne slaže s prethodno navedenom tvrdnjom 41,9% (N=99) ispitanika. U specifičnom kontekstu sestriške profesije, mali broj muškaraca i njihovih nerazmijernih postignuća u statusu i moći može biti objašnjeno ideologijom sestriške njege - ideologijom koja reflektira žensku profesionalnost, vrijednosti njegovanja i podršku prema drugima (8). Iz navedenog slijedi da muškarci u sestrištvu zaslužuju višu razinu priznanja vlastitog rada i postignuća. Kroz povijest su muškarci u sestrištvu bili poželjni zbog fizičke snage koju su posjedovali. Mnogi povjesničari prikazali su vrijednost sestriške njege provedene od strane medicinskih tehničara u srednjem vijeku i za vrijeme renesanse. Tako su muškarci bili posvećeni intenzivno pružati humanu uslugu kvalitete i brige za zdravlje populacije u kojoj su služili. Osim toga, borbenost pronalazanja karijere za žene, kao što je prikazano od strane Florence Nightingale i ostalih, u svim je vjerojatnostima pridonijelo smanjenju naglaska muškaraca u sestriškoj profesiji (9).

U procjeni samostalnosti rada medicinske sestre/tehničara 65,7% (N=155) ispitanika se slaže/uglavnom se slaže da je medicinska sestra pomoćnica liječnika dok samo 14 % (N=33) se ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Da je medicinska sestra samostalna u obavljanju zdravstvene njege ne slaže se 11,9% (N=28) ispitanika, 23,3% (N=55) je neodlučno dok se s navedenom tvrdnjom slaže/uglavnom slaže 64,8% (N=153)

ispitanika. Promicanje autonomije koristi i medicinskim sestrama i organizaciji u kojoj su zaposlene. Važno je da medicinska sestra/tehničar osjeća samostalnost u svome radu kako bi pružile što kvalitetniju zdravstvenu njegu. Ovo upućuje na to da se medicinske sestre koje mogu vježbati samostalnost osjećaju cijenjenim članom zdravstvenog tima i stoga se osjećaju osposobljenim za rad u svojoj organizaciji (10).

U procjeni osobina medicinske sestre/tehničara 92,1% (N=215) ispitanika se slaže da medicinska sestra treba voljeti ljude, 49,2% (N=116) smatra da su medicinske sestre/tehničari strpljivi dok 17,7% (N=42) se ne slaže s navedenom tvrdnjom o strpljivosti, a 33,1% (N=78) niti slaže niti ne slaže s istom tvrdnjom.

Slični su rezultati i s procjenom ljubaznosti gdje se 43,6% (N=103) ispitanika slaže s tvrdnjom da su medicinske sestre/tehničari ljubazni dok 17,7% (N=42) ispitanika se ne slaže s navedenom tvrdnjom, a 38,6% (N=91) niti slaže niti ne slaže. Prema Mastilicu, poznato je da ispitanici izražavaju pozitivne stavove o medicinskim sestrama. Prema navedenom istraživanju, većina ispitanika slaže se s tvrdnjom da su medicinske sestre ljubazne. Analiza rezultata u odnosu na spol i dob pokazuje da se s tvrdnjom o ljubaznosti i pristupačnosti medicinskih sestara podjednako slažu i muškarci i žene te da s porastom životne dobi raste stupanj slaganja s ovim stavom (3).

Ispitanici smatraju da je posao medicinske sestre stresan, fizički naporan te da zahtjeva puno znanja. Da je posao medicinske sestre stresan slaže se 92% (N=218) ispitanika, a samo 3,3% (N=8) ispitanika ne slaže se s navedenom tvrdnjom. Iz istraživanja o stresu u sestrijskoj profesiji koja su proveli Tyler i Cushway pronađeno je da izbjegavanje suočavanja i radno opterećenje predviđa mentalni poremećaj i stres (11). Prema istraživanju koje su proveli Kirkcaldy i Martin a koje je obuhvatilo 276 medicinskih sestara u bolnici u Sjevernoj Irskoj, medicinske sestre su općenito pokazale visoke rezultate o postojanju stresa vezanog za povjerenje i kompetenciju, sukobe među kolegama i organizacijsku uključenost (12).

84,8% (N=200) ispitanika slaže se/uglavnom se slaže da je posao medicinske sestre fizički naporan, a 91,1% (N=215) smatra da posao medicinske sestre zahtjeva puno znanja. Medicinske sestre osjećaju da mogu pružiti kvalitetniju njegu ako su njihove vještine i znanja prihvaćene i pouzdane (10).

Iz rezultata je vidljivo da ispitanici smatraju da medicinske sestre trebaju imati mnogo znanja i vještina kako bi pružile što adekvatniju zdravstvenu njegu. Dakle, sustav obrazovanja u kojem se školuju medicinske sestre treba zadovoljiti sve standarde i pružiti medicinskim sestrama zadovoljavajući sustav znanja. Obrazovanje i zdravstvo dvije su ključne odrednice svake suvremene države koja želi napredak i razvoj (13). Medicinske sestre se u svojoj profesiji susreću sa brojnim moralnim i etičkim pitanjima, koja su vezana za svakog bolesnika ponaosob. Ulaskom u profesiju medicinske sestre trebaju znati da se od njih u moralnom smislu očekuje puno više nego od drugih, „običnih“ ljudi, jer one su vrlo često uz čovjeka kojemu je bolest već promijenila prioritete u sustavu osobnih vrijednosti i narušila egzistencijalnu cjelovitost (14). Vezano uz ovo zanimljiva je izjava Hidegard Peplau: „Danas nije pitanje što medicinske sestre rade, već što znaju i kako primjenjuju to znanje“ (15). Upravo zbog svega navedenog, medicinske sestre, uz veliku količinu znanja trebaju imati i empatičnost te poštovanje prema svakoj osobi kako bi njihov posao bio poštovan, društveno prepoznat i nagrađen.

Zaključak

Sestrinstvo, u današnjem svijetu može se promatrati kao autonomnu profesiju u čijem se središtu nalazi čovjek, pojedinac sa svim svojim potrebama. Medicinska sestra važan je član tima zdravstvene njege. Poznata je činjenica da se u medijima sestrijska profesija često ne prikazuje u pozitivnom i lijepom svjetlu. Iako još uvijek u društvu postoji dio predrasuda o medicinskim sestrama i tehničarima te o sestrijskoj profesiji općenito, rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazuju da studenti (mladi ljudi) imaju pozitivno mišljenje o sestriinstvu i medicinskim sestrama. Posao medicinske sestre poštuje se i cijeni. Kao što je prikazano u rezultatima, smatra se da je posao medicinske sestre iznimno zahtjevan, stresan i fizički naporan. Iako još uvijek postoje stereotipi o medicinskoj sestri kao pomoćnici liječnika, važno je da društvo bude osviješteno o mogućnostima i kompetencijama medicinske sestre. Nadalje, o muškarcima u sestrijskoj profesiji već se godinama piše, priča i raspravlja. Muškarci u sestriinstvu brojčano još nisu veći od žena, no ipak, važno je da društvo shvati da sve više i više muškaraca ulazi u sestriinstvo. Potrebna je edukacija društva od strane samih medicinskih sestara i tehničara kako bi taj

stereotip muškaraca u sestrinstvu nestao. Medicinska sestra/tehničar bi trebali raditi na promociji vlastite profesije u najboljem mogućem svijetlu.

Literatura

1. Mojsović Z. i suradnici. Sestrinstvo u zajednici. Zagreb: Visoka zdravstvena škola; 2004.
2. Wolfenden J. Men in nursing. INTERNET J ALLIED HEALTH SCI PRACT. 2011;9.
3. Mastilica M. (1990). Angels of Mercy. Stavovi društvenih grupa o medicinskim sestrama. Revija za sociologiju, 21(2), 341-353. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/155325>
4. Barišić-Jojić B. Obitelj u buri i oluji života. Mostar: Hercegtisak; 2007.
5. Wray J. The impact of the financial crisis on nurses and nursing. Journal of advanced nursing. 2013;69(3):497-499.
6. Evans J. Men in nursing: issues of gender segregation and hidden advantage. Journal of advanced nursing. 1997;26(2):226-31.
7. Robert MB, Bonnie S, Michael B. Men in nursing: Understanding the challenges men face working in this predominantly female profession. American Journal of Nursing. 2013;113(1):38-44.
8. Villeneuve M. Recruiting and retaining men in nursing: a review of the literature . Journal of Professional Nursing. 1994;10(4):217-228.
9. Fitzpatrick JJ, Taunton RL, Benoliel JQ. Annual review of nursing research. 1988:6.
10. Brady Germain P, Cummings GG. The influence of nursing leadership on nurse performance: a systematic literature review. Journal of Nursing Management. 2010;18(4):425-439.
11. Healy CM, McKay MF. Nursing stress: the effects of coping strategies and job satisfaction in a sample of Australian nurses. Journal of advanced nursing. 2000;31(3):681-8.
12. Kirkcaldy BD, Martin T. Job stress and satisfaction among nurses: individual differences. Stress and health. 2000;16(2):77-89.
13. Pavić J., Šimunec D. Sestrinstvo – imidž i stvarnost. Zagreb: Hrvatska komora medicinskih sestara; 2009.
14. Kalauz S. Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma. Zagreb: Pergamena – Hrvatska komora medicinskih sestara; 2011.
15. Castrillon Agudelo MA. Trends and priorities in Nursing Research. Rev latino-am Enfermagen. 2004;12(4):583-8.